

Erling Kagge

RADOST Z CHŮZE

KROK ZA KROKEM KE SVÉ DUŠI

Alferia®

Erling Kagge

RADOST Z CHŮZE

KROK ZA KROKEM KE SVÉ DUŠI

Přeložila Eva Dohnálková

This translation has been published with the financial
support of NORLA

Copyright © Kagge Forlag 2018

Published in agreement with Stilton Literary Agency

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2020

Translation © Eva Dohnálková, 2020

Děkuju mámě a tátovi,
kteří mě s sebou brali na výlety,
a děkuju Ingrid, Solveig a Nor.

*You're walking. And you don't always realize it
But you're always falling
With each step, you fall forward slightly
And then catch yourself from falling*

Laurie Anderson, *Walking and falling*

I

Jednoho dne už moje babička nemohla chodit.

Toho dne zemřela. Fyzicky ještě nějakou dobu žila, ale nové kolenní klouby, které po operaci nahradily ty staré, se opotřebily a už neunesly váhu jejího těla. S časem stráveným na lůžku vyprchávala i síla ze svalů. Selhala trávicí soustava.

Srdce jí tlouklo pomaleji a měla nepravidelný tep. Do plic se dostávalo čím dál méně kyslíku. Ke konci lapala po dechu.

Tou dobou vyrůstaly mé dvě dcery. Mladší Solveig bylo třináct měsíců. Zatímco její prababička se pozvolna čím dál více choulila do polohy plodu, Solveig si uvědomovala, že je načase naučit se chodit.

S rukama nad hlavou se mě držela za prsty, a tak zvládla vrávoravě překonat obývací pokoj. Pokaždé když se mě Solveig pustila a zkoušela

udělat pár kroků sama, se učila, co je nahoře a co dole a jaký je rozdíl mezi daleko a blízko. Když zakopla a padla čelem na roh konferenčního stolu, přišla na to, že některé věci jsou tvrdé a jiné měkké. Začít chodit je možná to nejnebezpečnější, co člověka v životě potká. Aby udržela rovnováhu, kráčela Solveig s rozpaženýma rukama a takhle dokázala pokoj brzy přejít sama.

Jak si v chůzi nebyla jistá, dělala krátké, výrazně oddělené kroky. Když jsem sledoval její první pokusy, byl jsem překvapený, jak moc při nich roztahuje prsty na nohou. Jako by se snažila podlahu pevně sevřít. „Dětská noha ještě neví, že je nohou,“ přeje si být motýlem nebo jablkem, jak začíná báseň *Noze svého dítěte* chilského autora Pabla Nerudy.

Náhle o něco jistějšími kroky zamířila otevřenými dveřmi na terasu a do zahrady. Její nohy už se nedotýkaly jenom podlahy, ale i povrchu země. Trávy, kamenů, hlíny a zanedlouho asfaltu.

Při chůzi se jasněji projevovaly i některé její osobnostní rysy – temperament, zvědavost a vůle.

Možná se mýlím, ale když vidím, jak se dítě učí chodit, utvrzuje mě to v názoru, že radost z poznávání a učení je největší hnací silou světa. Klást jednu nohu před druhou, objevovat a překračovat hranice máme v povaze.

Objevitelskými cestami člověk nezačíná – končí jimi.

Když se v Lillehammeru narodila moje babička, o třiadevadesát let dříve než Solveig, používali ještě členové rodiny nohy, kdykoli se potřebovali dostat z jednoho místa na druhé. Jestliže chtěla babička cestovat na velkou vzdálenost, mohla jet vlakem, ale neměla mnoho důvodů Lillehammer opouštět. Svět namísto toho přicházel k ní. V mládí zažila, jak se v kraji Oppland objevily sériově vyráběné automobily, kola a letadla. Vyprávěla mi, jak ji pradědeček pozval k jezeru Mjøsa, že se spolu podívají na letadlo. Vykládala o tom s takovým zaujetím, až by jeden skoro uvěřil, že se to stalo včera. Obloha už nepatřila jenom ptákům a andělům.

* * *

Homo sapiens chodil odjakživa. Naše historie se točí kolem chůze už od dob, kdy naši předkové před sedmdesáti tisíci lety opustili východní Afriku. *Bipedie*, chůze po dvou, položila základ všemu, čím jsme dnes. Náš druh přešel Arábii, po dvou pokračoval k Himálaji a rozšířil se na východ Asie, přes zamrzlou Beringovu úžinu do Ameriky nebo na jih do Austrálie. Někteří došli na západ do Evropy a nakonec až na sever do Norska. Tito první lidé dokázali pěšky urazit velké vzdálenosti, nové lovecké postupy jim umožnily pohybovat se v rozsáhlejších oblastech a mohli toho více zažít. Díky tomuto způsobu života se jejich mozek vyvíjel rychleji než mozek jakýchkoli jiných tvorů. Nejdříve jsme chodili, pak jsme se naučili rozdělovat oheň a připravovat jídlo a poté jsme ovládli jazyk.

Ve vzniklých jazycích se odráží, že život je dlouhá pěší pouť. V sanskrtu, který pochází z Indie a patří k nejstarším zaznamenaným jazykům světa, označoval člověk minulost slovem *gata*, co už jsme ušli, a budoucnost se nazývá *anágata*, k čemu jsme ještě nedošli. Slovo *gata* je jazyko-

vě spřízněné s přičestím minulým norského slovesa jít – *gått*. Přítomnost se v sanskrtu označuje velmi přirozeně jako to, co se stane přímo před námi, *pratyutpanna*.

* * *

Nemám spočteno, kolik výšlapů jsem podnikl.

Zažil jsem krátké výlety, absolvoval jsem dlouhé túry. Putoval jsem z měst a do měst. Šel jsem v noci i ve dne, od lásek k přátelům.

Chodil jsem v lesích i po horách, přes ledem pokryté náhorní plošiny a člověkem stvořenou divočinu. Chodil jsem a nudil jsem se, chodil jsem, abych se vyhnul neklidu. Chodil jsem s bolestí i s radostí. Ale bez ohledu na to, kam a proč, jsem pořád chodil. Došel jsem doslova na konec světa.

Výšlapy se od sebe liší, ovšem když se ohlednu, uvědomím si, že chůze má jednu společnou vlastnost: vnitřní klid. Chůze a klid spolu souvisejí. Klid je abstraktní, chůze konkrétní.

Dokud jsem neměl rodinu, domov a práci, nikdy jsem se nezamýšlel nad tím, proč je tak důležité chodit. Ale děti vyžadují odpovědi: Proč máme chodit, když je rychlejší tam dojet? Také dospělé, se kterými jsem mluvil, někdy zajímalo to samé: Jaký smysl má pomalý pohyb z jednoho místa na druhé?

I kdybychom vy a já šli vedle sebe, vnímali bychom chůzi odlišně. Až doteď jsem lidi přesvědčoval jakýmsi automatickým vysvětlením, takovým, ke kterému se člověk uchyluje, protože je stručné – přímý protiklad k podstatě chůze samotné, která je pomalá: Vysvětloval jsem, že kdo chodí, žije déle. Zlepšuje se mu paměť. Klesá mu krevní tlak. Člověk také méně stoná. Když jsem to ale vyprávěl, pokaždé jsem věděl, že říkám jenom půlku pravdy. Chůze je mnohem víc než nějaký výčet zdravotních přínosů, jaký známe třeba z reklam na vitaminy. Jak tedy vypadá celá pravda?

Proč chodíme? Proč chodím já? Odkud jdu a kam směřuju?

Tyto otázky mi byly záhadou a teď bych je rád trochu prozkoumal. Když si obuju boty a nechám myšlenky volně plynout, jsem si jistý jedním – klást jednu nohu před druhou patří k nejdůležitějším pohybům, které děláme.

Takže pojďme.

II